

פרק י"ח
שני גואלים

כשם שבגואלת מצרים היו שני גואלים, משה ואהרן, כך בגואלה העתידה יהיו שני גואלים, אליהם הנביא ומלך המשיח, כמו שאמרו בילקוט (סוף מלאכי) „אמרו ישראל בגואלה הראשונה כתיב שלח משה עבדו אהרן אשר בחר בו, שלח אף עכשיו שנים כנגדם, שלח אורך ואמתך, אמר הקב"ה הנני משלח, שנאמר הנה אנכי שלוח לכם את אליהו הנביא, הרי אחד, והשני הן עבדי אחמך בו בחירי רצתה נפשי“.

הצרך לשני גואלים הוא, כי העבדות איננה רק ביחס לגוף, אלא בעיקר ביחס לנשמה, שכן העבדות גורמת לירידת הנפש והגשמה, כמו שמצינו שעבד עברי מותר בשפחה כנענית, הרי שהעבדות פועלת על הנפש שתצא מכלל הלאו של „לא יהיה קדש“, ולא עוד אלא שכל רגשי שפלות העבדות אינם אלא מצד הנפש, ורגשי הגוף המדומים הם רק צללים מההרגשים האמתיים של הנפש, ולכן יש צורך בשני גואלים, האחד לגאול את הגוף, והשני לגאול את הנפש, משה גאל את הנפש, ואהרן שהיה אוהב שלום ורודף שלום, גאל את הגוף, וכן לעתיד תהיה גואלת הגוף והנפש על ידי אליהו הנביא ומשיח צדקנו.

ומה שאצל אהרן ומלך המשיח נאמרה בחירה, ואלו אצל משה ואליהו לא נאמרה בחירה, — הוא מפני שהבחירה של הקב"ה היא נצחית ותמידית, ואין לה הפסק כלל, כמו שבחר הקב"ה בישראל עמו עד עולם, נאמרה בו בחירה, „אהרן אשר בחר בו“, אבל זרעו עד עולם, נאמרה בו בחירה, „אהרן אשר בחר בו“, אבל גדולתו של משה נתנה רק לו ולא לזרעו אחריו, והיא היתה לו מצד הבחירה הכללית שבחר ה' בעם קדשו, ומשה היה התמצית של כלל ישראל, „משה שקול כנגד כל ישראל“, וכן באליהו, והנביא לא נאמרה בחירה, לפי שאין הבחינה שלו נמשכת אחריו, אולם מלך המשיח נאמר עליו „הן עבדי אחמך בו בחירי רצתה

נפשי“, שכן מלכות בית דוד נמשכת לו ולזרעו אחריו, כמו שנאמר „כסאך יהיה נכון עד עולם“.

שני הגואלים צריכים להופיע ביחד, שכן אי אפשר לגוף בלא גשמה ונשמה בלא גוף, וכשיש הפרדה ביניהם יש הפרדה בין נפש לגוף, וזה בלא זה לא יתקיים, וזאת היא בקשתם של ישראל, „שלח אורך ואמתך המה ינחוני ביאונני אל הר קדשך“, כלומר אם תשלח את שני הגואלים ביחד, ישחררו את הגוף והנפש יחד, וכמו כן יביאו גאולה גם לארץ ישראל וגם להר הקדש, הר המוריה, והקב"ה משיב להם „הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא“, הגדול — היא גאולת ארץ ישראל „כי גדל יום יורעאל“ — (הושע ב), והנורא — היא גאולת בית המקדש שנקרא נורא „מה נורא המקום הזה“, „נורא אלהים ממקדשך“, ועוד לפני התגלות שתי הבחינות הללו, הגדול והנורא, בנין ארץ ישראל ובנין בית המקדש, יבוא אליהו ותפקידו יהיה לאחד את הלבבות ויבואו לידי הכרה שהאבות אשר התנגדו להקמת בית לשם גאולה בארץ ישראל, הוא מפני שהרגישו כי הבנים אינם דורשים את „הר קדשך“, ויש ביניהם שמתירים על זה, ולכן התנגדו האבות להתעוררות זה כי ארץ ישראל בלא קדושה, בלא בית הבחירה, אינה כלום, ולעומת זה מה שהאבות דורשים רק את הנפש בבנין הקדושה ומותרים על הגוף, בנין ארץ ישראל, שניהם כאחד טועים, ומעבודתו של אליהו הנביא להשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם, כי אם ח"ו יתקימו הנגודים הללו שבין האבות לבנים, עלולה שתבוא שואה על הארץ תהו ובהו, חרם ממש, ונוע תנוע הארץ, „פן אבוא והכיתי את הארץ חרם“.

ולכן מיד כשמתחילה ההתעוררות לבנין ארץ ישראל, מוסלת החובה לעבוד על שדה העבודה של אליהו הנביא, לאחד הבנים עם האבות והאבות עם הבנים, „וכרו תורת משה עבדי אשר צייתי אותו בחורב על כל ישראל חוקים ומשפטים, הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם“.